

ВІДГУК

офіційного опонента,

декана стоматологічного факультету, професора кафедри ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, доктора медичних наук за спеціальностями 14.01.25 – «Судова медицина» та 14.01.22 – «Стоматологія», професора Є. Я. Костенка на дисертаційну роботу Животовського Ігоря Володимировича на тему «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями», подану до спеціалізованої вченої ради Д 44.601.01 при Українській медичній стоматологічній академії МОЗ України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - Стоматологія.

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Питання естетичної проблеми зубів є актуальною проблемою у світі та в Україні у тому числі. Адже в наш час велика кількість людей, у тому числі і молодого віку, не задоволена естетикою своєї посмішки, що у свою чергу з часом негативно впливає не тільки на їх імідж, але і на психологічний стан, що у свою чергу несе за собою негативні наслідки. Однією з основних причин порушення естетики є дисколорити зубів внаслідок причин різного характеру. Для комплексного лікування естетичних дефектів коронок зубів загальноприйнятим методом є використання штучних металокерамічних чи суцільно керамічних коронок, але даний метод хоч і здатний відновити жувальну ефективність зубів та естетичні параметри, але все ж застосування штучних коронок у пацієнтів з наявними дисколоритами не є виправдане через високу вартість та зависоку трудомісткість маніпуляцій.

Використання ж керамічних вінірів є не тільки малоінвазивною можливістю вирішення даної проблеми, але і чудовим альтернативним варіантом через низьку вартість, високу біологічну сумісність з тканинами порожнини рота та високу хімічну стабільність. Таким чином використання вінірів здатне не тільки забезпечити високу естетичність при відсутності

токсичності для організму, але і забезпечити відновлення як естетичних так і функціональних характеристик зубів.

Варто відзначити, що протягом останніх 10 років у вітчизняній науці не було опубліковано результатів комплексних досліджень, які б розглядали вирішення зазначеної естетичної проблеми в розрізі сучасних методів лікування непрямыми реставраціями. Питанню кількісної оцінки дисколоритів зубів та правильного підбору сучасних керамічних матеріалів для відновлення естетичних параметрів зубів також не було приділено достатньої і повномірної уваги.

Тому можна прийти до висновку, що проблема лікування пацієнтів із наявними дисколоритами зубів за допомогою лікування ефективними і малоінвазивними методами непрямої реставрації на сьогоднішній день вивчена і розроблена недостатньо і потребує вирішення.

Тому, дисертаційне дослідження, проведене доц. І.В. Животовським є актуальним і нагальним для сучасної естетичної сфери стоматології.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Відповідно до вимог МОН України, представлена дисертаційна робота була виконана відповідно до плану науково-дослідницької програми кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Української медичної стоматологічної академії «Відновлення стоматологічного здоров'я у пацієнтів з основними стоматологічними захворюваннями та їх реабілітація» (№ держреєстрації 0116 U 004191).

3. Наукова новизна, значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційна робота І.В. Животовського «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями» є завершеною науковою працею, виконаною під науковим консультуванням д.мед.н., проф. Ю.І. Силенко.

Наукова новизна одержаних автором результатів полягає в тому, що *вперше в Україні*:

- розроблено новітній алгоритм підбору керамічної заготовки й матеріалу для безпосередньої фіксації вінірів при непрямій реставрації зубів із дисколоритами (це підтверджує патент на корисну модель № 98379 від 27.04.2015). Одночасно з цим було визначено показання до його застосування й удосконалено протокол лікування дисколоритів із використанням непрямих реставрацій. Було доведено, що застосування нової методики фіксації вінірів на розігрітій композит підвищує адгезивну міцність та кольорову стабільність непрямих реставрацій, що вказує на їх надійність, естетичність і подовжує термін експлуатації;
- на основі дослідження автором доповнено вже існуючі дані про значну необхідність оптимізації застарілих лабораторних досліджень з метою обґрунтування лікування дисколоритів зубів фронтальної ділянки шляхом застосування малоінвазивної техніки препарування, підвищення адгезії вінірів до поверхні зубів та, в результаті, зменшення кількості непередбачуваних та небажаних наслідків за період спостереження;
- на основі проведених мікроскопічних досліджень було доповнено дані щодо особливостей ультрамікроскопічної структури емалі у пацієнтів з дисколоритами зубів у диференціальній залежності від причинного фактору;
- клінічно доведено, що розвиток непередбачуваних і небажаних наслідків після проведеного лікування дисколоритів зубів шляхом непрямих реставрацій за розробленим способом значно зменшується.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в доповненні теорії медицини у розрізі естетичної стоматології в частині розробки алгоритмів

лікування пацієнтів із дисколоритами фронтальної групи зубів за допомогою непрямих реставрацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропонований І.В. Животовським алгоритм лікування пацієнтів із дисколоритами фронтальної групи зубів за допомогою непрямих реставрацій із використанням малоінвазивної техніки препарування й підвищення адгезії вінірів до поверхні зубів завдяки використанню розігрітого композита дозволяють покращити кольорову стабільність та надійність реставрацій.

Дисертантом вперше створено докладний покроковий алгоритм вибору керамічної заготовки та матеріалу для фіксації вінірів при непрямій реставрації зубів змінених у кольорі, що у свою чергу дозволяє лікарю та зубному техніку ефективно маскувати пофарбовані тканини залежно від ступеня дисколориту, а також мінімізує кількість витраченого часу на виготовлення конструкції, що значно підвищує можливу максимальну кількість пролікованих пацієнтів за одиницю часу.

Впровадження результатів дослідження проводилося на етапах виконання роботи:

1) у лікувальну діяльність Університетської клініки Івано-Франківського національного медичного університету, Сумської обласної клінічної стоматологічної поліклініки.

2) в науково-педагогічну роботу та освітній процес кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Української медичної стоматологічної академії, кафедри стоматології інституту післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету та кафедри стоматології Медичного інституту Сумського державного університету.

4. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота І.В. Животовського базується на докладному електронно-мікроскопічному дослідженні емалі зубів 210 пацієнтів, які звернулися в

стоматологічну клініку зі скаргами на зміну кольору зубів, з яких була сформована основа група із 90 осіб. Для поглибленого вивчення ситуації та клініко-лабораторного обґрунтування й порівняння результатів прямих, непрямих керамічних реставрацій за класичної фіксації та запропонованою методикою фіксації на розігрітій композит автором було проведено обстеження й лікування 90 хворих безпосередньо з дисколоритами, віком від 18 до 60 років. Також проводилась порівняльна оцінка через рік після закінчення реставрації

Усі завдання дослідження було виконано повністю, мета дослідження досягнута дисертантом. Автор для вирішення поставлених завдань застосував арсенал сучасних методів дослідження, які відповідають профілю роботи

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій обґрунтована вдало вибраним комплексом методологічних підходів і методів до вирішення поставленої мети і завдань, тому не викликає сумнівів і зауважень.

Встановлені висновки та рекомендації побудовані на достатньому експертному матеріалі, логічно підсумовують отримані результати та надають вичерпні відповіді на поставлені завдання дослідження.

Базами наукового дослідження виступили дві окремі державні установи - приватна стоматологічна клініка «Естет Дент» м. Сум і ортопедичне відділення КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка».

5. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації автором було опубліковано 9 наукових праць. Серед них – 5 статей у фахових наукових виданнях України; 1 – у закордонному фаховому виданні (міжнародне видання (Польща)), яке індексується і внесене у базу даних «Scopus»; 1 тези в збірнику матеріалів наукової конференції. Отримано 2 патенти України на корисну модель (пат. 98379 Україна: МПКА61С 13/083(2006.01). № 01412201; заявл.12.11.2014; опубл. 27.04.2015,

Бюл. № 8; пат. 108962 Україна: МПКА61 С13/00(2016.01). № 2016000378; заявл. 04.01.2016; опубл. 10.08.2016, Бюл. № 15).

Серед наукових публікацій, написаних колективно, пріоритет дисертанта у авторстві має місце серед 80,0% робіт.

Основні положення дисертаційної роботи доповідалися наукових на: третьому Національному українському стоматологічному конгресі (Київ, 2015), науково-практичній конференції з міжнародною участю «Комплексний підхід до реабілітації стоматологічних хворих у сучасних умовах» (Полтава, 2016), обласній науково-практичній конференції «Сучасні методи профілактики та лікування в дитячій стоматології» (Полтава, 2017), апробаційній раді № 2 Української медичної стоматологічної академії (Полтава, 2020).

Основні положення роботи публікувалися у таких наукових виданнях: Український стоматологічний альманах. 2015. № 4. С. 17–19; Морфологія. 2018. № 4 (12). С. 78–83; Wiadomosci Lekarskie. 2018. № 9 (LXXI). С. 1749–1752; Вісник проблем біології і медицини. 2019. № 2 (151). С. 232–236; Український стоматологічний альманах. 2019. № 3. С. 27–33; Український стоматологічний альманах. 2020. № 1. С. 46–50; Новини стоматології. 2015. № 4 (85). С. 110;

6. Оцінка змісту дисертації та автореферату, зауваження щодо оформлення

Дисертацію І.В. Животовського викладено на 197 сторінках тексту. Робота складається з анотацій, змісту, вступу, огляду літератури, опису матеріалу і методів досліджень, трьох розділів власних досліджень, розділу аналізу та узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, бібліографічного списку використаних джерел, який містить 195 джерел (124 - кирилицею, 71 - латиницею), а також додатків. Список використаної літератури нараховує 400 джерел, з яких – 120 латиницею. Дисертація проілюстрована 56 малюнками та 17 таблицями, додатки подано на 7 сторінках. Дисертація побудована за класичною схемою, написана сучасною українською мовою, науковим стилем.

Титульна сторінка дисертаційної роботи містить шифр спеціальності «14.01.22 – стоматологія» (відповідає Переліку наукових спеціальностей «22

«Охорона здоров'я», 222 «Медицина» (Відповідає Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Перелік 2015) згідно Наказу МОН України від 06 листопада 2015 року за № 1151 зі змінами, внесеними Наказом МОН України від 12 квітня 2016 року за № 419).

У **анотації** автор коротко висвітлює основні етапи дослідження дисертаційної роботи «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямими реставраціями».

Зауважень немає.

У **вступі** автор ретельно обґрунтовує актуальність теми дисертації, обраний напрямок дослідження; сформульовано мету, визначено завдання, виокремлено об'єкт і предмет дослідження, перераховано методи дослідження; представлено дані наукової новизни, теоретичної та практичної цінності роботи, описано особистий внесок здобувача, наведено відомості про апробацію результатів дослідження, вказано число публікацій за темою дисертації.

Зауваження: вступ містить опис використаного переліку методів дослідження, серед яких автор використав фізичний метод дослідження, для отримання інформації, стосовно міцності адгезії вінірів у процесі використання різних фіксуєчих матеріалів, замість якого доцільно було б використати поєднаний фізико-хімічний метод.

В **Розділі 1 «ДИСКОЛОРИТИ ЗУБІВ. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)»** на основі вивчення змісту 195 джерел наукової і науково-медичної інформації автором проведено систематичний аналіз профільної літератури, висвітлені сучасні погляди на проблему недостатньої ефективності лікування пацієнтів із наявними естетичними дефектами, надано стисло довідку щодо етіології дисколоритів зубів та їх різновиди і поширеність, висвітлено залежність зміни кольору твердих тканин зубів від причинного фактору, проаналізовано різні наукові підходи щодо методів лікування дисколоритів зубів, проаналізовано недоліки

існуючих методів лікування та висвітлено перспективи досягнення високого естетичного ефекту, запропонований власний авторський погляд на застосування непрямих реставрацій для досягнення високого естетичного ефекту із поєднанням малоінвазивних методів та біобезпечності для організму пацієнта. Автором наголошено, що лікування дисколоритів є досить актуальним питанням у сучасній стоматології, а застосування композитів обмежене низкою протипоказань і відносно короткою тривалістю терапевтичного ефекту у зв'язку з великою кількістю небажаних наслідків, які потребують обов'язкового вирішення. Розділ викладено на 44 сторінках тексту і розподілено на 3 підрозділи.

Зауваження: огляд літератури виконано за результатом вивчення 195 спеціалізованих, фахових джерел літератури та нормативно-правових актів, із них частина (за винятком нормативно-правових документів та офіційних коментарів до них, а також дисертаційних робіт) є давнішими 2015-го року. Тобто, глибина інформаційного пошуку у більшій частині джерел інформації перевищує 5-річну межу.

В окремих частинах розділу зустрічаються «кальки» із російських термінів.

Розділі 2 «ОБ'ЄКТИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ» викладено на 23 сторінках друкованого тексту і містить 10 підрозділів, в яких надано детальну характеристику обраних для дослідження об'єктів, описана суть застосованих методів дослідження, описана поступова етапність ортопедичних методів лікування пацієнтів із наявними дисколоритами зубів, детально описані клінічні, рентгенологічні та морфологічні методи обстеження пацієнтів. Було висвітлено методика статистичної обробки результатів дисертаційного дослідження. Для досягнення мети дослідження та виконання поставлених завдань була розроблена комплексна наукова програма

Зауваження: підрозділи 3,4 та 5 доцільніше було б об'єднати у один підрозділ.

Розділ 3 «ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНИХ І МОРФОЛОГІЧНИХ ПРОЯВІВ ДИСКОЛОРИТІВ ЗУБІВ» викладено на 20 сторінках тексту і містить 2 підрозділи, в яких здобувачем розкривається загальний стан стоматологічного статусу у пацієнтів із дисколоритами зубів та безпосередні морфологічні особливості твердих тканин зуба при надходженні пігментів.

Зауваження: Розділ є фактично певним продовженням і доповненням огляду і аналізу літератури, містить невеликий обсяг результатів власних досліджень і його зміст доцільніше перенести у розділ 2.

Розділ 4 «ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ РОЗІГРІТОГО КОМПОЗИТУ ДЛЯ ФІКСАЦІЇ ВІНІРІВ ТА СПОСОБУ ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ДИСКОЛОРИТУ ЗУБІВ» викладено на 18 сторінках тексту, він розділений автором на 2 підрозділи. Розділ містить опис експериментального обґрунтування застосування розігрітого композиту для фіксації вінірів та аналізує вплив фактору суб'єктивності лікаря в процесі визначення кольору зубів за стандартною шкалою.

Зауваження: розділ написано вдало, але наявна невелика кількість русизмів та стилістичних помилок.

Розділ 5 «РЕЗУЛЬТАТИ ЛІКУВАННЯ ДИСКОЛОРИТІВ ЗУБІВ» викладено на 37 сторінках друкованого тексту і розподілений на 2 підрозділ, у яких автор окреслює динаміку рівня протизапальних цитокінів ясенної рідини після прямих і непрямих реставрацій а також безпосередньо висвітлює результати ефективності прямих і непрямих реставрацій на зубах із дисколоритами за допомогою вдосконаленого методу лікування. Даний розділ є найбільш новаторським і перспективним в плані впровадження в науково-дослідну і практичну діяльність.

Зауважень немає.

Наведені у дисертації **аналіз і узагальнення отриманих результатів а також і висновки** є обґрунтованими і достовірними, які надають відповіді на поставлені завдання, практичні рекомендації закономірно впливають з отриманих результатів.

Зауважень немає.

7. Питання

В рамках наукової дискусії хотілося би отримати відповіді на наступні запитання:

1. Чому Ви на першому етапі дослідження не враховували пацієнтів з патологічними прикусами?
2. Чому саме було обрано модель CIELAB для визначення кольорової відповідності реставрацій?
3. Чому був обраний саме цемент Calibra?

ВИСНОВОК

Представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук дисертаційна робота Животовського Ігоря Володимировича «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями» є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові обґрунтовані результати, які в сукупності є значимим вагомим внеском у теоретичну і практичну медицину та визначають новий науковий напрямок естетичної стоматології у випадках дисколоритів зубів фронтальної групи.

Зауваження, висловлені до роботи в ході опоненції, не мають принципового характеру і не знижують її наукової цінності.

За науковою новизною, актуальністю, теоретичною і практичною значимістю дисертація Животовського Ігоря Володимировича «Удосконалення клініко-лабораторних підходів до лікування пацієнтів з дисколоритами зубів непрямыми реставраціями» відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567 (у чинній редакції), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

Офіційний опонент:

декан стоматологічного факультету

професор кафедри

ортопедичної стоматології

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

МОН України,

доктор медичних наук,

професор

Є. Я. Костенко

